

Bränningen

Medlemsblad för Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

- Årgång 35 -

Nr 2 2023

Innehåll:

Sid 2	<i>Ordförandeord</i>	Sid 11	<i>Bror Sjöbergs bilder</i>
Sid 3-4	<i>Från Årsmötet</i>	Sid 12	<i>Ett sorgens år</i>
Sid 4-5	<i>Gäddan o. hemsidan</i>	Sid 13	<i>Medlemsvärning</i>
Sid 6	<i>Boca Juniors</i>	Sid 14	<i>Inbjudan till Storjungfrun</i>
Sid 7	<i>Hotet mot fisket</i>	Sid 15	<i>Galleri Gäddan</i>
Sid 8-10	<i>Repslageri på Öster</i>	Sid 16	<i>Österdagarna</i>

40 kr

Försommaren har anlänt!

MORVIKEN APRIL 2023 FOTO: Sture C

FOTO: Hans Fryklund

Äntligen har vintern och isarna släppt sitt grepp om vår fina skärgård och häckningsperioden är i full gång. Det är bara att citera Thor Modéens bevingade ord; strålande tider, härliga tider....

Årsmötet genomfördes planenligt den 29/3.

Styrelsen planerar för fullt våra närmaste arrangemang, nämligen Österdagarna som går av stapeln 11-13/7 och visningen av Storjungfruns fyr vilket sker den 16/7. Varmt välkomna till dessa begivenheter.

Styrelsen planerar också ett medlemsmöte i höst där vi bl.a. önskar diskutera en stadgeändring innebärande att kravet för medlemskap i föreningen är att man måste vara boende i kommunen slopas. Vi återkommer med mötesdag och mötesinnehåll.

Och, avslutningsvis, inkommer positiva signaler från vårens första nätläggare om större strömmingsfångster, både till storlek och mängd, än vad som erhöles ifjol. Hoppas verkligen detta är en trend som håller i sig.

Ni är alltid välkomna att kontakta mig med synpunkter m.m. på 070-569 49 47 eller nils.stefansson@nastefansson.se. Om ni ringer och jag inte svarar, lämna meddelande eller skicka sms.

Med tillönskan om en skön och vilsam sommar hälsar

Nils Stefansson

Ordförande

ÖSTERDAGARNA 2021 FOTO: Sture C

OMSLAGSBILD:

Än finns det strömming i vår skärgård, om än mindre...
...men det blev en skvätt i Olsvik den 29 april 2023.

FOTO: Curt Risell

FRÅN ÅRSMÖTET

en kort sammanställning av Sture Claesson

Ordförande Nils Stefansson hälsade välkommen och öppnade årsmötet. Kallelsen hade hörsammats av trettio-talet medlemmar, som mött upp i Studieförbundets lokaler. Efter årsmötesförhandlingar och gott fika var det så dags för den efterlängtdade fortsättningen på historien om Storjungfrun. Denna sägenomspunna ö, den största i Söderhamns mångskiftande vackra skärgård.

Det var Lars Lindstedt, "Storjungfrubo" sedan generationer tillbaka, som berättade. Denna gång med utgångspunkt från de så kallade gävle-fiskarna. "Är Storjungfrun en Gävlebohamn?" Det handlade om fiskets villkor och förändring ända sedan Sten Stures tid. Fiskare ända från Mälardalen fiskade längs norrlandskusten. Gustaf Wasa bestämde att alla skulle få fiska, inte bara Gävlefiskare. På 1580-talet fick Hudiksvall och Härnösand privilegier och 1591 gav

På bilden, som syns bakom Lars, ligger fiskare Norells båthus på Storjungfrun. Johan Norell var Lars morfar.

"Här är dom "äkta Gävlebohamnarna vid Gävleborgs kust, där tre fiskelägen är markerade. De fiskelägen som Johan III gav Gävles fiskarborgare ensamrätt att fiska vid. Även andra fiskehamnar har kallats Gävlebohamnar, eftersom många fiskarborgare från Gävle höll till där, dock utan ensamrätt. Därmed har jag svarat på frågan: Är Storjungfrun en Gävlebohamn?" säger Lars.

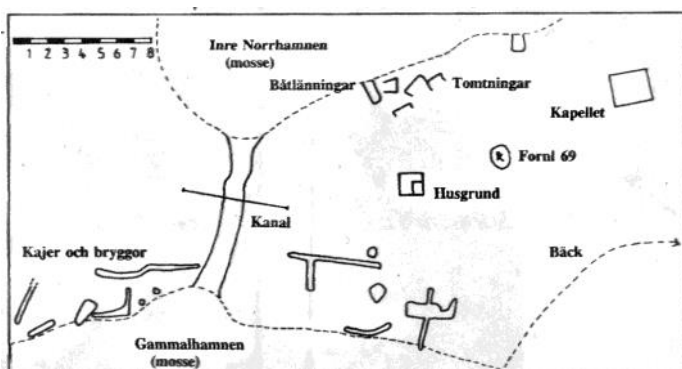
Cirka trettio medlemmar kom till Studieförbundets lokal för att lyssna till Lars Lindstedts historiebeteckning om fiskeförhållandena förr.

son. Båten var riggad som galeas och mätte 33 ton. Hon slutade sina dagar som pråm vid Åsbacka sågverk i Söderhamn.

Lars kom även in på hur Storjungfrun förändrats genom århundradena. Satellitbilden nedan visar hur långt från vattnet kapellet ligger. Det låg på en egen ö när det byggdes i början av 1600-talet. Här vid kapellet låg också de första hamnarna. - Tack Lars för din historia!

/Mer från årsmötet på nästa sida/.

Johan III ensamrätt till Gävlefiskarna beträffande Storjungfrun, Agön och Bålsön. Båtarna man färdades i längs kusten kallades Haxar. Den sista fiskarhaxen, Anna av Gävle, var heldäckad och tillhörde storfiskarsläkten Grell-

Den här skissen gjordes i samband med arkeologiska undersökningen 1990. Då hittade man kärret med båtlänningar från den första hamnen. Längre in i skogen syns spår efter kajer från 1400 o. 1500-talet. Kanske Haxarna varit så långt in i det som numera är skog.

Detta hände också på Årsmötet:

Håkan Elffors Johansson, ordinarie styrelseledamot, har efter 11 år lämnat styrelsen och sina uppdrag där. Håkan har haft uppgifter på arbetsdagar, adventskaffe med mera och även bidragit i Bränningen. **Tack Håkan!** Håkan invaldes som suppleant 2012 och blev ordinarie ledamot 2019.

Efter Håkan blev Therèse Rohde invald.

Välkommen Therèse!

Fr. vänster Håkan Elffors Johansson med fru Birgitta vid sin sida. "Ingen fara, jag har redan en fin blomma här bredvid mig", sa Håkan med glimten i ögat, när avtackningsblommor glömts bort.

Till höger Therèse Rohde, nyvald ledamot och Eilert Andersson från valberedningen. Bra jobbat valberedningen!

FOTO: Sture Claesson

Therèse presenterar sig:

Jag tackar så mycket för förtroendet att bli invald i styrelsen för Skärgårdsföreningen! Jag svarade ja direkt jag fick frågan ifrån Eilert. Jag har sedan två år tillbaka engagerat mig i Österdagarna tillsammans med Lars Lodmark och som fastighetsägare till ett flertal fastigheter på öster och även själv boende i en utav dem så känns det viktigt och betydelsefullt att vara delaktig och att ha möjligheten att påverka i Skärgårdsföreningen.

Jag är Stugsundstjej från början, uppväxt på Babordsvägen, min första egna lägenhet hyrde jag faktiskt på Öster i samma hus där jag själv nu bor med min familj! Jag har bott i Stockholm i nästan 25 år men återvände hem igen för 5 år sedan när vi köpte upp de gamla fastigheterna på öster. Idag arbetar jag mest med vårt företag TR Fastigheter AB. Vi har 85 lägenheter totalt, utspridda här i Söderhamn och i Ludvika.

Vi tillbringar så mycket tid vi kan på vårt sommarställe på Bastharet.

Therèse kommer också att utveckla vårt Instagram, administrera hemsidan m.m. Hon är också en viktig kugge i Östervandringen, meddelas det från styrelsen.

Och jag som till åren kommen "redaktör" för Bränningen fiskar också efter någon som kan ta över jobbet med redigering och insamling av material och överta det ansvaret. /Sture C

UTFORSKA VÅR FANTASTISKA HEMSIDA fortsätter på sidan 5

BRÄNNINGEN
(vår medlemstidning)

UTFORSKA

ARKIVRUM

HEM

SRF/ESIN

SVARTSUNDRÄNNAN

FISKAREMUSEET

MILJÖ

GALLERIDIBIS

ARKIV

KONTAKT

MUSEIBILDER

BRÄNNINGAR

Vissa nummer saknas vi undersöker om vi kan skanna tryckta ex. komplettering kommer att ske.

År 2000 Nr.4
År 2001 Nr.1
År 2001 Nr.2
År 2001 Nr.3
År 2002 Nr.2
År 2003 Nr.2
År 2003 Nr.3
År 2004 Nr.1
År 2004 Nr.2
År 2004 Nr.3
År 2005 Nr.1
År 2005 Nr.3
År 2006 Nr.1
År 2006 Nr.2
År 2006 Nr.3
År 2007 Nr.1
År 2007 Nr.2
År 2007 Nr.3
År 2008 Nr.2
År 2008 special
År 2009 Nr.3
År 2010 Nr.1
År 2010 Nr.2

PROTOKOLL
ÅRSMÖTE

Välkommen till Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

En föredömligt tydlig och enkel hemsida har vi tack vare duktiga webmasters genom åren. Oskarsborg möter en, när man knappat in www.skargardsforeningen.se, och där kan man knappa vidare beroende på vad man är ute efter. t.ex. "ARKIV" där man kan gå in på "BRÄNNINGEN" och klicka på "UTFORSKA". Då kommer listan på vårt medlemsblad Bränningen från 2000 till den senaste 2023. Eller "MUSEIBILDER" som skall visa allt vi har i våra samlingar. Den listan växer hela tiden. Ett tidskrävande arbete...

RAPPORT FRÅN FASTIGHERTSGRUPPEN

Vad är det som händer i kvarteret Gäddan? Varför är ställningarna där?

Jo, vi i **fastighetsgruppen** konstaterade att det saknades nederbleck på skorstenarna. Dvs regn, som vid regn med blåst, rinner ner efter sidorna på skorstenarna rinner in under plåttaket. Och egentligen är det konstigt att det inte läcker in. Ja det har nog läckt någon gång, det kan man se i taket i pentryt.

Och efter lite funderingar hur det skulle åtgärdas tog jag kontakt med **Christer Svensson**, f.d. en av delägarna på Plåtteknik (nuvarande Thures Plåt). Han har hjälpt oss att fixa så gymnasieskolans utbildning av plåtslagare utför jobbet som utbildning.

Hela skorstenarna kommer att plåtklädas. Om man bara monterar nederbeslag, så behöver också skorstenarna putsas. Istället kommer hela skorstenarna att kläs med plåt. Bra för oss men också för eleverna. Det är ju väldigt mycket jobb med att plåtkläda en skorsten. Först måste man mäta in skorstenarna så man kan tillverka på verkstaden och sedan skall allt falsas ihop i verkstaden och slutligen på plats på taket. Ett väldigt bra utbildningsprojekt för blivande plåtslagare.

Christer har också lovat att försöka hjälpa till att fixa plåtmaterial och montering av ställning till en billig kostnad för oss.

/Sven Gunnar

Forts. från sid.4 "att UTFORSKA VÅR FANTASTISKA HEMSIDA"

Här kan du se bilder på föremål som vi har i vårt museum

Snickeriverktyg

Laggkärlstillverkningsverktyg

I Fiskarens sjöbod

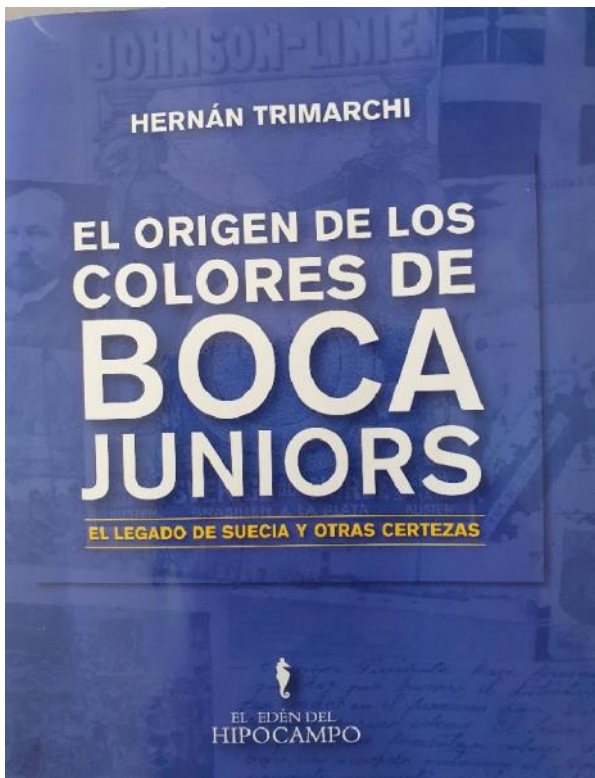
Gå gärna in på hemsidan klicka på "MUSEIBILDER" och lär dig vad de olika redskapen heter.

Kapten Magnus Victor Törnberg från Öster i Söderhamn och Boca Junior eller hur Bränningen och Gäddan blev vida kända i Sydamerika

Denny Månsson

Boken "Hur Boca Junior fick sina färger" fick jag i höstas av författaren Professor Hernán Trimarchi från Buenos Aires. Bakgrunden var den att jag sedan länge forskat om sjökapten Magnus Viktor Törnberg från Söderhamn eftersom vi äger Törnbergs stuga på Stenskar utanför Stenö och där mycket finns som minner om kapten Törnberg. För några år sedan kom det en fråga från Sydamerika till kyrkan i Söderhamn om en Kapten Törnberg som kom från Söderhamn och ärendet hamnade hos mig. De undrade om det fanns någon bild på Kapten Törnberg, viket Elenor Svensson som då arbetade på kommunens arkiv kunde få fram, ett porträtt som nu finns i boken. (Mer om detta finns i Bränningen nr2 2020. Går att hitta på Skärgårdsföreningens hemsida).

berg och hans familj. Törnberg var nämligen kapten på den svenska båt som en dag 1907 anlände till Buenos Aires hamn och vars färger på flagga och skorsten skulle bli Boca Juniors fotbollsklubs färger. De hade nämligen bestämt att färgerna skulle bli efter det första fartyg som anlände till hamnen dagen efter detta beslut. Det blev det svenska rederiet Nordstjernen (Johnson Line) med den svenska flaggan i aktern samt den blågula skorstenen, som kom först i hamn. Och saken var klar! Kapten Törnberg växte upp på Öster i kvarteret Gäddan där Fiskaremuseet nu är in-

MAGNUS VIKTOR TÖRNBERG

Magnus Viktor Törnberg nació el 15 de noviembre de 1858 en Söderhamn, Suecia. Su padre Lars Erik Törnberg (1831-1861) murió cuando apenas tenía tres años, al igual que sus dos hermanos menores. Cuando Magnus tenía cinco años, en 1863, su madre Johanna Katerina Hübinette (1837-1886) fue enviada a la cárcel por el asesinato de un hijo ilegítimo. Fue entonces que quedó bajo el cuidado de su tía en Hudiksvall. En 1870 Magnus vuelve nuevamente con su madre en Söderhamn. Olof Törnberg (1805-1886), abuelo de Magnus, era un viejo pescador y vivía posiblemente muy cerca de ellos. Cuando Magnus tenía dieciséis años se convirtió en marinero, y avanzó a oficial de navegación y finalmente a capitán.

Magnus Törnberg se casó con Anna Margareta Engmanen 1889, y ya era capitán. Ella solía acompañarlo en casi todos sus viajes. En uno de ellos nació su hijo, Viktor Louis Anatólius Törnberg, en Mobile, Alabama, destino visitado por el matrimonio en 1890. El 27 de noviembre de 1898, al mando del buque *Oceanie*, naufragó, perdiendo su diario de viajes, y obteniendo uno nuevo el 14 de diciembre del mismo año. En 1899 se le destinó cambio de puerto, de Hudiksvall a Söderhamn. El capitán Törnberg trabajó para la compañía Nordstjernen, y específicamente en la línea Johnson. Fue el capitán del S/S *Oscar II* entre el 1 de agosto de 1905 y el 27 de diciembre de 1907. En 1905 y 1906 alternó la capitania del *Oscar II* con E. Petersson. Cuando el *Oscar II* llegó a Buenos Aires el 5 de febrero de 1907, el capitán era Magnus Viktor Törnberg. *La Prensa* anunciaba el 6 de febrero de 1907 que el *Oscar II*, al mando del capitán Törnberg y procedente de Amberes, Bélgica, traía carga general para Bunge & Börn. Poco tiempo después, ya en 1908, dejó de pertenecer a Johnson Line y a la navegación en general debido a problemas de salud, y se estableció como capitán del puerto de Söderhamn. Fue recomendado por el mismo Axel Johnson como una persona bien informada, inteligente y experimentada. Según consta en el libro parroquial de Söderhamn, en 1912 aparece internado por demencia parálitica en un hospital de Upsala. Falleció en un hospital psiquiátrico de Upsala llamado Ulleråker el 24 de octubre de 1916 Su causa de muerte, según el médico asistente Frej Svensson, fue una bronconeumonía. Está enterrado en Söderhamn junto a su esposa Anna, que falleció en 1944, y a su hijo Viktor, que murió en 1941 en Söderhamn. Durante su permanencia en Buenos Aires entre el 5 de febrero y el 17 de abril de 1907, el Capitán Törnberg mantuvo una nutrida correspondencia con la sede central de la compañía en Estocolmo. Todos los temas de las cartas estaban relacionados con lo estrictamente laboral: Dilaciones en la entrada al dique del *Oscar II*, problemas con la carga y descarga, pagos, relatos sobre inconvenientes acaecidos en Amberes, Bélgica (último puerto europeo en el viaje a Buenos Aires), contratación temporal de obreros portuarios, quejas por el manejo del personal portuario o de la aduana de Buenos Aires.

Fotografía del Capitán Törnberg (1858-1916)

För ca 1 år sedan fick jag ett mail från författaren till en bok om fotbollsklubben Boca Junior och hur de fick sina färger. Han ville ha lite uppgifter om Kapten Törn-

rymt och blev 1866 även medlem i Söderhamns Skepparesocitet. Magnus Victor Törnberg avled 1916.

/Denny

Endast tre personer har fått varsin helsida i boken: **Kung Oscar, Rederichefen Axel Axelsson Johnson samt Magnus Viktor Törnberg från Gäddan i Söderhamn.** Och hela artikeln om Boca Juniors i Bränningen nr2 2020 är med på svenska! F. ö. är texten på spanska.

Breve historia de los orígenes de los colores de Boca, publicada en una revista de circulación local de Söderhamn, Suecia en 2020. Se hace alusión al Capitán Törnberg (quien vivió y trabajó en el puerto de la ciudad de Söderhamn), que "al mando de una embarcación de la Compañía Nordstjernen" llegó a La Boca en 1907. La bandera y la chimenea fueron los que inspiraron, según Denny Goran, capitán de la línea Johnson en los '60 y '70, los colores de Boca. Luego hace una breve biografía del capitán. Revista Bränningen número 2 año 2020.

Hernán Trimarchi, MD, PhD, FACP, FASN - George Clinical

Dr. Trimarchi is Professor of Medicine of the Universidad Católica Argentina and Director of the Post Graduate Course of Internal Medicine of the Universidad de ...

I boken framgår att Bränningen blivit känd i nästan hela Sydamerika. Inte illa!

BOCA JUNIORS klubbdräkt i svenskt blågult.

Författaren

HOTET MOT DET KUSTNÄRA FISKET

Intensivare trålfiske efter strömming hotar bestånden

Curt Risell

Det är i början på mars. Elva fiskebåtar, 9 finska och 2 svenska, trålfiskar i södra Bottenhavet.

Kors och tvärs kör båtarna mellan den svenska och finska kusten i jakt på strömmingsstimmen som samlas ute i havet under vintern,

Först fångas stimmen in på ekolodens displayer. Ett par minuter senare sluter sig näten runt de silverblanka fiskarna som packas i änden av trälens strut.

Dag efter dag, 24 timmar om dygnet, släpas trålen över havet och fylls med fisk.

Med jämna mellanrum lyfts trålen ombord och töms under däck tills lastrummen är fyllda och fångsten lossa i land. Trålarna går ut till havs och industrifisket fortsätter.

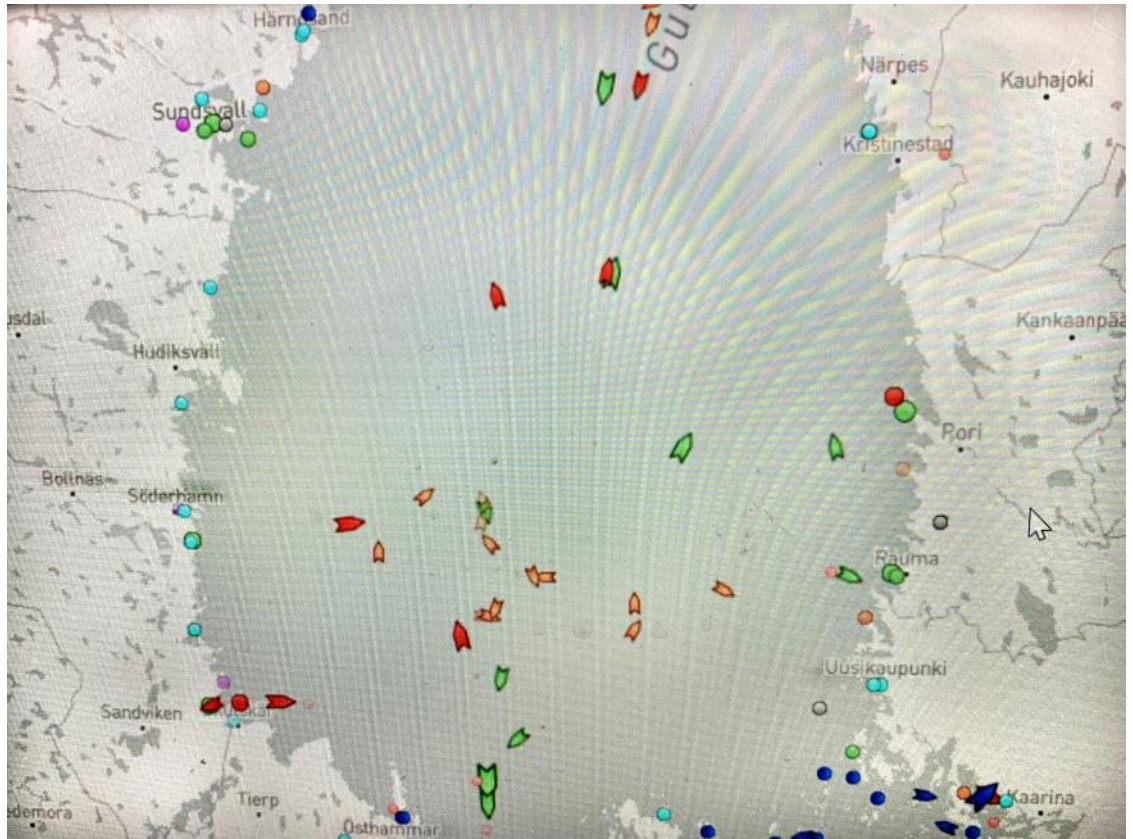
EU-kvoten för strömming i Bottenhavet 2023 är 80 047 ton varav den svenska kvoten är drygt 14 000 ton och den finska drygt 65 000 ton.

Att fisket efter strömming har blivit allt intensivare och bedrivs med effektivare metoder börjar nu hota strömmingsbestånden utanför Gävleborgskusten. Därför arbetar länsstyrelsen sedan flera år tillbaka hårt för att strömmingen ska få en fredningstid och ett fredningsområde.

De strömmingsbestånd som tidigare kom in

Andelen liten och mager strömming har ökat de senaste åren. Skillnaden mellan en normal och mager strömming är påtaglig. FOTO: Curt Risell

Kvoten för strömming i Bottenhavet år 2023 är cirka 80 000 ton. Merparten, 65 000 ton, har Finland medan den svenska kvoten är 15 000 ton. Inga andra nationer har rätt att fiska på den kvot som EU har bestämt för Bottenhavet. På radarbilden, den här dagen i mars, fiskar elva trålare. Nio av dem är från Finland och två från Sverige. Antalet finska trålare, som fiskar i Bottenhavet är dryga dussinet medan den svenska "trålfloTTan" uppgår till ett par tre båtar.

till våra kuster kommer inte längre för att man fiskat ut beståndet till havs., säger Karl Gullberg, fiskerikonsulent på Länsstyrelsen i Gävleborg.

Som tidigare nämnts ser Länsstyrelsen, som en akut åtgärd, att en fredningstid och ett fredningsområde för fiske införs under november till april.

Även kvoten måste sänkas eller helt slopas under ett antal år för att beståndet skall få växa till sig. Varje område måste förvaltas efter sin egen bärkraft. När man bestämmer kvoter måste man även ta hänsyn till ålder och storlek på strömmingen och inte bara antal ton, säger Karl Gullberg och fortsätter. När stor, äldre strömming har fiskats bort innebär det att de många och små

Karl Gullberg. FOTO: Länsstyrelsen Gävleborg

strömmingarna som finns kvar konkurrerar hårt om samma föda; vissa arter av plankton med mera. Om beståndens ålder och storlek hade varit mer varierad så skulle de inte längre konkurrera om samma storlek och typ av föda.

Effekterna av rubbningen av ekosystemet har redan observerats enligt Länsstyrelsen:

- den strömming som finns kvar har blivit magrare och nästan bara små individer
- sälarna vid länets kust har förlorat halva sitt späcklager
- spiggen har ökat

förekomst och risk för algblomning och slemmiga trådalger har ökat. Länsstyrelsen befarar att även storspiggen, som bland annat livnär sig på rom och yngel från abborre, sik och gädda kommer att växa till sig ytterligare till följd av undanträngningen av strömming. Det gör att de arterna kan komma att drabbas allt hårdare.

Repslagarbanan: Från Öster till Knektslätten

Janne Jonsson

FOTO: Hans Fryklund

UPPMANINGEN I FÖRRA BRÄNNINGEN:

Studera bilden och berätta gärna vad du känner igen eller tror dig känna igen!

Vad finns kvar i dag? Fotografen var Bror Sjöberg, apotekare i Bergsjö åren 1900-1905. Bilden troligen tagen vid besök i Söderhamn 1903—1905. Uppgifter från Jan Eng, Ljusdal. Hoppas på intressanta svar framöver. /red./

Och vi fick svar! Av Janne Jonsson, som tänkte till på Bror Sjöbergs bild och forskade vidare. Vad Janne kom fram till presenteras här i sin helhet. Håll till godo. Kanske finns det mer att tillägga i ämnet. Hör av er i så fall! /red.

När Söderhamns längsta och mest betydande repslagarbana var i drift, var centralfigurerna inte bara repslagare utan också skomakare och vittberesta sjökaptener. Och själva banan, 150 meter lång, sträckte sig ända från Öster till Knektslätten. Ingen nu levande person torde ha sett den, men i vintras dök det plötsligt upp ett ovanligt fotografi som visar banans sträckning inte bara på kartan utan i verkligheten.

Detta är övre vänstra delen av bilden ovan.

Repslagarbanan, när den försäkrades i mars år 1876 (före stadsbranden!), var 150 meter lång och sträckte sig från Repslagargatan ända upp mot Knektslätten. Den syns i bildens mitt. Fotot, av Bror Sjöberg apotekare i Bergsjö, möjligen vid slutet av 1800-talet, har vi fått låna av Jan Eng i Ljusdal.

En sjöstad bör ha någon som kan slå rep. Det torde väl alltid funnits någon som har kunnat även i Söderhamn, men när lantmätaren Kastman år 1816 inventerade alla fastighetsägare i staden fanns inte en enda repslagare. Repslagaränkor fanns dock, samt en repslagarbod, så ett repslageri hade i alla fall funnits, men sannolikt av obetydlig storlek – repslagarbanor är så

långa att de framträder tydligt på kartor.

Så småningom kom ett brödrapar Westman, födda i Luleå (men med rötter i Söderhamn), att bli de som gjorde detta hantverk mer framträdande i staden. Den äldre, Johan Magnus (född 1810), var repslagare till professionen och inhandlade år 1842 en tomt i Östra kvarteret av den

kände industrialisten Olof Sundells konkursbo för 12 riksdaler, samt året efter ett närbeläget repslageri. Slutligen köpte han, år 1850, en äldre repslagarbana liksom verktyg och ett tjärhus av självaste Johan Brolin, grundaren av det Brolinska handelshuset. Det Brolinska varvet låg då strax väster om Faxeholmen, alltså i närheten.

Det finns en intressant detalj i denna affär. När magistraten beger sig till platsen som Westman sett ut, konstaterar man först att banan ska gå över två av hans kålgårdar och att det bara är sten och buskar där den ska gå fram (vilket var bra – man ville inte ta odlingsmark). Sedan säger

från. Sedan sträckte den sig upp mot Knekt-slätten, i sydostlig riktning, och var parallell med vägen dit. 1850-talet var ett decennium med föraningar om industrialisering och ekonomisk expansion, men fortfarande gick det ganska trögt ekonomiskt, med handelshinder i form av tullar med mera, och

varor) i sin butik. 1870-talet var ju en extrem expansionsperiod i söderhamnsområdet, med tillväxten av sågverksindustrin framför allt, och PA Westman sålde såväl rep som Belgiskt glas, möbler, maskinförnödenheter och andra varor över hela söderhamnsområdet. År 1876 hade verksamhet-

Repslagargatan och repslagarebanan (lång, till höger i bild), här från Hultqvists stadsplan från 1893.

synemännen att eftersom det är ett viktigt näringsfång och inte fanns något bättre ställe så tillstyrker man anläggandet, särskilt som det "olämpliga begagnandet af Östra Storgatan derigenom komme att undvikas." Man tillägger att "banan icke fingo hindra de i framtiden möjligen anläggande gator enligt sednare antagna och fastställda reglering" (dvs Westman fick så lov att riva banan om staden ville dra väg över området) samt "att vidare repslagning å Östra gatan därmed inte komma ifråga". Det går knappast att tolka detta på något annat sätt än att Johan Brolin verkligen haft en repslagarbana från varvet över (östra delen av) Östra Storgatan – och att magistraten var glada över att banan nu flyttades uppför backen.

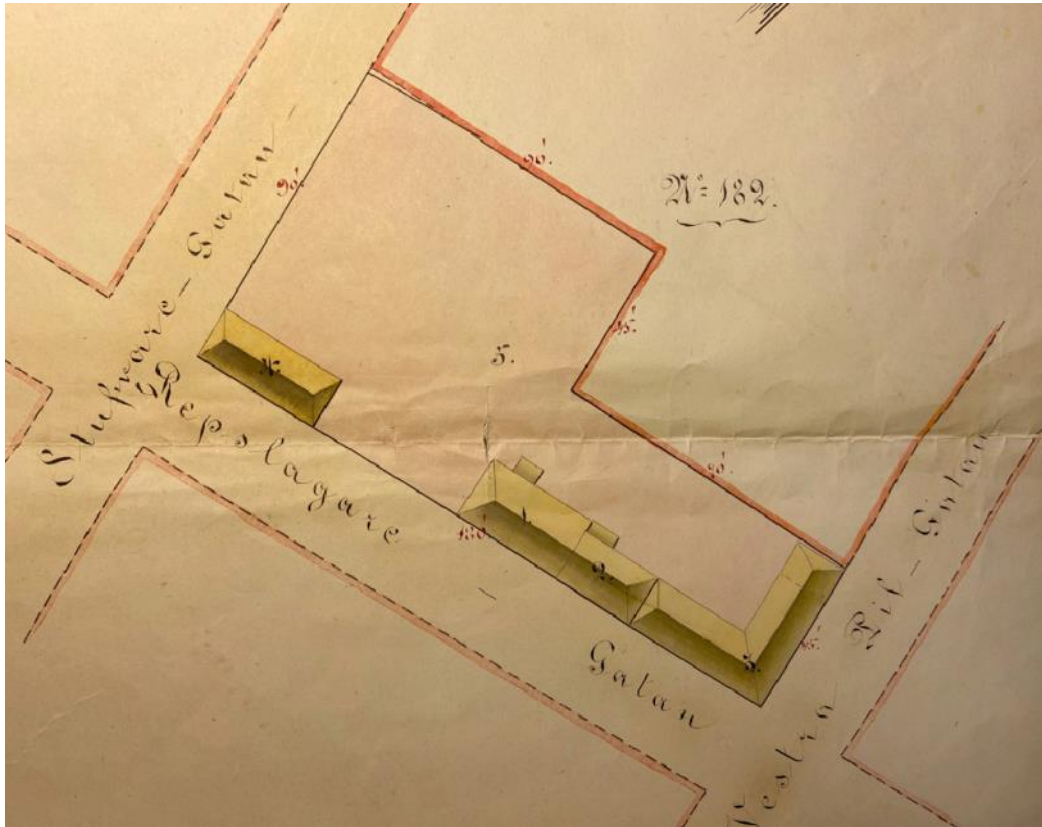
Nyligen inflyttad i Östers då pampigaste hus, stadsäga 82 efter Pilgatan (senare Stören 2), hade JM Westman nära till verksamheten. Banan hade sin början vid Repslagargatans dåvarande östra sida (korsningen med Pilgatan) 150 meter hemi-

JM Westmans affärer gick så småningom så dåligt att han gjorde konkurs år 1858. Han avled också ung, bara något senare, år 1863, banlös men inte barnlös – han hade sonen Johan Mauritz, berömd sjökaptan (även om han inte var det ännu, och berömmelsen mest kom sig av hans katastrof med s/s Bottenhafvet), samt dottern Adolphina Wredenbergs, känd även hon, som innehavare av en tjugisig Hvitvaruhandel (se Dibis SWS00377-78 samt SWS00385).

Den yngre brodern Westman, Pehr Adolf (född 1819), var skomakare, och vann burskap år 1842 för att få utöva detta yrke i Söderhamn, efter att ha svurit "Huld- och Trohets- samt Borgareden" (och efter att brodern gått i borgen för "stadens utskyl-der"). Han avancerade under hand från skomakeri till handlande med egen butik. År 1863 köpte han halva repslageriet av brorsdottern Adolphina, som hade införskaffat det vid faderns konkursauktion, och kunde därefter kombinera produktionen av rep med försäljningen av dessa (och andra

en expanderat så mycket att han lät uppföra två boningshus och ett par större ut-hus, vilka tillsammans med en generös gård upptog ett helt kvarter i anslutning till repslagarbana – vid den gata som följaktligen kom att benämnas Repslagargatan. Så värst hög kvalitet var det väl inte på repslagarbana; dragiga och kalla, klagade hyresgästerna. Husen var också byggda utan en ordentlig stengrund. Ett vykort från cirka 1910 visar svåra sättningar och husen ser rivningsfärdiga ut.

PA Westmans butik strök dock med i stadsbranden 1876. Efter att ha huserat i den temporära baracken i korsningen Källgatan-Köpmangatan (Ågrenska bazaren), bytte han sina ägor i den norra stadsdelen till tomten 2a Kvarteret 3 (Granen 3, väster om korsningen Nygatan-Norra hamngatan) år 1878, och blev därmed en av de första att erövrade de sankade delarna av Söderhamns nya kommersiella centrum. I samband med detta delade han sina engagemang med sina båda svärsöner.

Repslagarbarackerna på Repslagargatan, uppförda av den ofrivillige repslagaren och rådmannen PA Westman. Mittenhuset till höger på ritningen, är det som figurerar på **vykortet nedan**, och som riktigt ber om att bli rivet och förvandlat till radhus. De kan vi se idag 2023 på nästa bild.

Sjökaptenen och mångfaldige världsomsegaren NT Forssberg – berömd för att han gjort fullriggaren Johan Brolin till vrak i Karibien – köpte ut gården medan handlanden AG Wallner övertog repslageriet. PA Westman fortsatte med butiken, som förstås till stor del var kopplad till repslageriet genom att en av de stora artiklarna var just rep; trossar är väl för övrigt en mer rättvisande benämning. Rådman blev han också, och så tituleras han hädanefter även i affärs-sammanhang.

Under 1880-talet tycks affärerna ha gått dåligt både för Wallner och PA Westman, och den senare avled år 1886. Några år senare seglade svärsonen Forssberg hem för gott, blev landkrabba med åutsikt, och tog över alltsammans – den tredje ofrivillige repslagaren i slakten. Hur gick det då för repslagarbanan? Mig veterligt revs den runt 1929 efter att ha förfallit i årtal.

Repslagargatan 2023 FOTO: Sture Claesson

Vid frågan om vi fick använda **bilden på repslageriet** som tillsammans med 400 andra plåtar på 1930-talet hittades på vinden av det gamla apoteket i Ljusdal svarade **Jan Eng**: Vad kul använd bilderna, det är det dom är till för. Och heder åt fotografen blir det, som gav oss detta unika fotografi av repslagarbanan på Öster!

Fotografen var apotekaren Bror Hjalmar Emil Sjöberg född i Åby, Kalmar län, den 16/9 1859, död den 9/8 1934. Han var apotekare i Bergsjö 1900-1905, så han besökte nog Söderhamn under dessa år.

Bror Sjöberg var gift med Emma Sofia Kolmodin från Gotland.

På bilden ligger Bror Sjöberg med stinsen i Bergsjö och jäser. Bror till vänster.

Jag kan tala om att jag har besökt Bror och Emmas grav i Stockholm och även lagt ner några blommor.

Hälsningar
Jan Eng, Ljusdal

Här är två andra bilder tagna av Bror Sjöberg. Längst upp går "Blenda" in till kaj. Hon var byggd 1903 vid Ljusne Mek. Verkstad. Efter förlängning 1908 ökades kapaciteten från 65 till 111 passagerare. Bilden är före förlängningen. Alltså var det **någon gång mellan åren 1903 och 1908 som Bror Sjöberg var i Söderhamn** och tog dessa bilder. Till höger ligger ångslupen "Nocturnus" förtöjd. Byggd 1878 vid Gefle Varf AB för Ångslups AB Nocturnus i Söderhamn.

Höll man sig inte till skärgårdstrafikens reguljära turer kunde man arrangera egna båtutflykter. Som när bogserbåten "Långrör 1" drar en lövad pråm med folk och lämnar staden. Kanske medlemmar i någon frikyrko- eller nykterhetsförening.

"B.S.", Bror Sjöberg, står det upptill på en av bilderna. Det svarta i högerkanten kommer från kassetten som hållit glasplåten.

ETT SORGENS ÅR

Lennart Svedberg

Mellan åren 1800 och 1920 ökade medellivslängden i Sverige från 37 till 60 år, bland annat beroende på minskad barnadödlighet. På den tiden var barnaskarorna stora och många dog som spädbarn och av barnsjukdomar som man ännu inte fått bukt med. En fiskarfamilj som man kunde läsa om i Bränningen 2002, var Petter och Maj-Sofi Johansson, som bosatte sig i Palmäng på Stålnäset och som fick elva barn mellan 1877 och 1895. Två dog som spädbarn och en drunknade, 12 år gammal.

Här berättar Lennart Svedberg om ett liknande livsöde, som drabbade hans farmor och farfar.

Min Farmor & Farfar, som hette Kristina & Erik Svedberg fick 14 barn. De bodde i Sund Norrala efter vägen till Svartvik. Farfar var så kallad "bondefiskare". Jordbruk och fiske på sommaren och jobb i skogen på vintern.

Namnet Svedberg fick farfar av Kyrkoherde Nathan Söderblom år 1891. Farfar & Nathan var kamrater från exercisen i Mohed runt 1885.

Många hette likadant under den här tiden, och Erik Ersson eller Erik Eriksson var väldigt vanligt så Nathan Söderblom sade åt farfar att nu skriver jag in att du heter Erik Svedberg i kyrkboken, och så blev det.

Fiskeläget på Sydosten på Klacksörarna där Erik Svedberg fiskade en tid. Just här var det alltså som lille Erik drunknade.

Den lille drunknade. En 7-årig son till fiskaren Erik Svedberg i Sund, Norrala, var i lördags ute och rodde vid fiskläget Klacksörarna. Kommen ut en liten bit, kastade han ankare, hvarpå han tog fram några småskutor för att loka med dem i vattnet. Därvid råkade han att sträcka sig för långt öfver båt-kanten med den sorgliga påföljd, att han tog öfverbalansen och störtade i vattnet. Något folk fanns ej i närheten, som kunde bistå den lille, och några rop hördes ej till de uppe vid hemmet varande föräldrarna. Men då syskonen senare begåfvo sig ned till stranden för att efterhöra brodern, syntes denne ej till, hvadan föräldrarna underrättades. Dessa begåfvo sig ut till båten, där de funno sin son på 4 fots djup stående på knä på sjöbottnen. Han drogs genast upp, och energiska åtgärder vidtogos för att återkalla honom till lifvet. Detta hade dock redan flytt.

Notis i Söderhamns Tidning

Samma år 1891 gifte farmor & farfar sig i Norrala kyrka och de fick även sitt första barn samma år, men det var ett dödfött flickebarn.

Sedan kom barnen i en strid ström, det var ingen radio, Tv eller Internet som störde. Men jag vet att det spelades mycket kort i familjen, det kan Allan Helmersson, född i Sund, intyga.

1902, ett sorgens år.

Fyra barn finns redan i hushållet, men så den 18 april avlider dottern Kristina endast 9 månader gammal. 3 månader senare den 12 juli avlider sonen Erik 7 år. Bägge två döpta efter föräldrarnas namn.

SE NOTIS & DÖDSANNONS.

Samma år, 6 månader senare, närmare bestämt julafton 24 december 1902, föds en son som får namnet Erik, samma namn som sonen som drunknade för 6 månader sedan.

Men det här är ju sorgens år, så bara 2 dagar senare, annandag jul 26 december avlider sonen Erik nr. 2 och julen blir dyster.

Nu har 3 barn avlidit under bara 8 månader.

Dagens moderna människa klarar ju inte av sådan här svår sorg, med att 3 barn avlider

inom 8 månader. Men på den här tiden levde man jämtes med döden varje dag.

Två söner som hette Erik hade avlidit. Deras sista barn som föddes 28 mars 1914 var en son, och han fick namnet ERIK och det var min Far.

Han kallades för Erik XIV eftersom han var det fjortonde barnet. Så egentligen är jag av kunglig börd.

Av 14 barn överlevde 9 till vuxen ålder. 1902 blev alltså ett sorgens år.

Som kuriosum kan jag berätta, att i samma hus i Sund som dessa barn har fötts, dött och 9 stycken växt upp, där spelades den första färgfilmen av "Hemsöborna" in, år 1955 i just detta Farmor & Farfars hus, med Erik Strandmark & Hjördis Pettersson som Carlsson & Madam Flod i huvudrollerna.

Död:

Att
Gud efter sitt allvissa råd behagat
hädankalla
vår älskade son

ERIK

som genom drunkning omkom den 12 Juli 1902, i en ålder af 7 år 3 mån. 9 dagar, djupt sörjd och saknad af oss, syskon, morfader och farmoder samt öfriga släktingar och vänner, hafva vi den smärtsamma plikten tillkännagifva.
Norrala, Sund den 12 Juli 1902.

Kristina och Erik Svedberg.

Jordfästningen äger rum Söndagen den 20 dennes i Norrala kyrka.

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Målsättning att värna om kustens och skärgårdens miljö och dess kulturarv

**Du är välkommen att bidra med Din kunskap och Dina idéer
om hur detta på olika sätt kan förverkligas**

**Fiskaremuseet i kvarteret Gäddan på Öster är vårt ansikte utåt
Bli medlem Du också, stödjande eller arbetande**

Allt stöd är välkommet!

Om Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Föreningen bildades 1982 när kommunen planerade att förtäta skärgårdsbebyggelsen. Föreningen har under 80 och 90 talen samlat uppgifter om Skärgården, ordnat utställningar om fiskets, sjöfarten och industrins utveckling. I slutet på 90-talet köpte föreningen Gäddan 4 och har där byggt upp ett Fiskaremuseum. 2005-2007 genomförde föreningen upprustningen av Svartsundsrännan.

I stadgarna kan man läsa:

- Föreningens uppgift är att värna om och vårda kustens miljö och dess kulturarv och föra detta vidare till kommande generationer.
- Ge möjlighet till ett rikare friluftsliv och fritidsverksamhet för alla.
- Bevara skärgårdens kulturvärden.
- Värna om känsliga naturområden
- Sprida information och kunskap om skärgårdens Natur och Kultur
- Samarbeta med kommunala organ och Kulturorganisationer samt stimulera till initiativ som gagnar kusten och dess utveckling.

Bli medlem! Det kostar 300:- pr år och då får du vår medlemstidning Bränningen 3 ggr pr år, delta i möten, seminarier, föreläsningar om Skärgårdens Natur miljö och kultur. Enklaste sättet är att gå in vår hemsida och använda det formulär som finns där, eller betala in 300:- på vårt Bg 5705-0700 och uppge adress.

Välkommen som medlem, vi behöver dig !

Nils Stefansson

Ordf

Följ med till Storjungfrun den 16 juli

I sommar arrangerar vi tillsammans med , Svenska Fyrsällskapet, Kommunen och Kyrkan en resa till Storjungfrun. På Storjungfrun kan du vandra, besöka fyren, delta i gudstjänsten i kapellet. Medtag matsäck. I händelse av regn finns det tillgång till tak över huvudet i samlingslokalen.

Vi åker med M/S Hulda från Stenö

Söndag 16/7 kl 09.00 och åter 17.30

Gudstjänst i kapellet kl 1500. Fyren öppen för besök mellan kl 1200-1700, stängd under gudstjänsten. Kostnad 400:- TOR, max 25 personer pr tur.

Bokas hos Hans Fryklund 070-542 48 55 hans.fryklund@gmail.com

Ytterligare information www.skargardsforeningen.se

Miss inte!

M/S HULDA har lagt till på Storjungfrun.
FOTO: 2019 Sture Claesson.

Fiskarfest på Storjungfrun troligen på 1930-talet.
Bilderna från Vågbrogruppen inom DiBiS. /Sture Claesson

Som synes mycket folk som det brukade vara på dessa populära fiskarfester. Sydosten verkar ligga på.

De fyra närmaste är Britta och Edvin Svensson från Vågbro och Elsa och Ivar Thunborg från Söderhamn.

VÄLKOMMEN TILL

GALLERI Gäddan

Utställare Tommy Persson:

Jag heter Tommy Persson och är född och uppvuxen i Kolsta by i Norrala men numera boende i Söderhamn. Jag är 69 år och har målat i 5 år, främst i akryl men även en del i olja.

Mina motiv handlar mest om hav och natur.

Förutom att måla så är mina intressen fiske, matlagning, musik, sport och att

resa med vår husbil. Ett bra pensionärsliv alltså...

Bli medlem i

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Stödjande eller arbetande—alla är välkomna

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Ordförande

Nils Stefansson

nils.stefansson@nastefansson.se 070-569 49 47

Kassör:

Barbro Olsson

grimshararna@gmail.com

073-023 57 55

Styrelse

Gunilla Häggbom, Astrid Forslund, Sven Gunnar Johansson,
Therese Rohde och Lennart Nilsson

Ersättare: Lennart Andersson, Anders Burman och Hans Fryklund

Sekreterare

Denny Månsson

dennygoran@gmail.com

0270-13723, 070-381 90 04

I samarbete med

Bränningen-redaktion:

Sture Claesson (layout), Hans Fryklund (research o. IT),
Curt Risell. Nils Stefansson (ansv. utg.).

Kust & Skärgård
Söderhamn

Hemsida: www.skargardsforeningen.se E-post: info@skargardsforeningen.se Instagram: [kustochskargardsforeningen](https://www.instagram.com/kustochskargardsforeningen)

Kust & Skärgårdsföreningens målsättning är att värna om kustens och skärgårdens miljö och dess kulturarv.

Se vår hemsida <http://www.skargardsforeningen.se> under **Aktuellt**.

Där finns våra träffar inlagda. Vi träffas för det mesta i vår föreningslokal Gäddan.

Vi jobbar ibland praktiskt med lokalen, ibland diskuterar vi händelser och historier, skriver och katalogiserar, samt inte minst viktigt, tar en kopp kaffe och macka. Vi välkomnar alla som är intresserade av Skärgården och dess miljö.

Medlemsavgiften är 300:-/år Bg 5705-0700

Välkommen att bli medlem!

Välkommen till Österdagarna 2023 11-12-13 juli

Tisdag 11 juli

13.00

Museet öppnar

Kl 14.00

Frid o Gnid

Underhåller på scenen

Därefter

Guidning på Öster

17.00

Museet stängs

Onsdag 12 juli

13.00

Museet öppnar

Kl 14.00

Jan o Melvin

Persson

17.00

Museet stängs

Torsdag 13 juli

13.00

Museet öppnar

Kl 14.00

Jan o Melvin

Persson

17.00

Museet stängs

OCH PASSA PÅ ATT KOLLA MUSEETS
SAMLINGAR I UTHUSRUMMEN

Hantverk alla dagar

*På scenen
tisdag*

Frid o Gnid

*På scenen
onsdag o. torsdag*

**Jan & Melvin
Persson**

Kaffe/Te/Saft med hembakat bröd
Guidning inkl. kaffe med dopp

50:-/person
70:-/person